

Artur Wilczyński

Akademia Rolnicza w Szczecinie

SYTUACJA EKONOMICZNA GOSPODARSTW ROLNYCH PODREGIONU SZCZECIŃSKIEGO PO PRZYSTĄPIENIU POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wstęp

Integracja Polski z Unią Europejską spowodowała w polityce rolnej wiele zmian, mających istotny wpływ na funkcjonowanie i wyniki ekonomiczne polskich gospodarstw rolnych. Zasadniczą kwestią jest znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy gospodarstwa rolne poprawiły swoją kondycję ekonomiczną w związku z integracją, czy nie. Głównym celem artykułu jest prezentacja wyników badań dotyczących oszacowania dochodu rolniczego gospodarstw rolnych podregionu szczecińskiego w 2004 r. i porównanie ich sytuacji z latami poprzednimi.

2. Obszar badawczy i metodyka badań

Badaniami objęto gospodarstwa rolne położone w podregionie szczecińskim województwa zachodniopomorskiego. Na podstawie wywiadu standaryzowanego oraz metodą dokumentacyjną zebrano dane trzech gospodarstw modelowych charakteryzujących się odmiennym kierunkiem produkcji. Do obliczeń zastosowano model Technology Impact and Policy Impact Calculations, a koszty produkcji oraz dochodowość obliczono na podstawie metodyki stosowanej w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej i FADN (Skarżyńska, Augustyńska-Grzymek 2002).

Tabela 1. Podstawowe charakterystyki badanych gospodarstw w 2003 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwo A	Gospodarstwo B	Gospodarstwo C
Kierunek produkcji	zbożowy	mleczny	trzdowy
Wielkość ekonomiczna gospodarstwa (ESU)	6,1	12,6	16,7
Powierzchnia UR (ha)	27	30	34
Wskaźnik obsady zwierząt (SD/100 ha)	0	86,9	41,6
Plon przeliczeniowy (t/ha)	6,20	3,64	4,10

Źródło: opracowanie własne.

Dane zebrano dla trzech gospodarstw o zbożowym (A), mlecznym (B) i trzdowym (C) kierunku produkcji (tab. 1). Powierzchnia użytków rolnych w badanych gospodarstwach wynosi od 27 do 34 ha. Gospodarstwo B posiada ponad dwa razy więcej zwierząt niż gospodarstwo C, a najwyższy plon przeliczeniowy (6,2 t/ha) zastosowano w gospodarstwie A, co jest wynikiem specjalizacji w produkcji roślinnej.

3. Zmiany w funkcjonowaniu gospodarstw po integracji z UE

W wyniku przystąpienia Polski do Unii Europejskiej nastąpiło wiele zmian w funkcjonowaniu rynków rolnych, m.in. zaprzestano przyznawania dopłat do paliwa rolniczego (tzw. bonów paliwowych), zniesiono skup interwencyjny zbóż, który obowiązywał do 2003 r., zrezygnowano z dopłat do mleka w klasie ekstra.

Wraz ze zmianami na rynkach rolnych nastąpiły także zmiany cen, zarówno na produkty rolne, jak i na środki do produkcji. Na szczególną uwagę zasługuje wzrost cen skupu mleka, żywca wieprzowego i wołowego oraz jednoczesny spadek cen na produkty roślinne (tab. 2). Konsekwencją integracji – w zakresie środków produkcji – jest wzrost cen nawozów mineralnych, maszyn i urządzeń oraz wzrostem cen paliw.

Tabela 2. Zmiany cen niektórych środków do produkcji rolnej i produktów rolnych

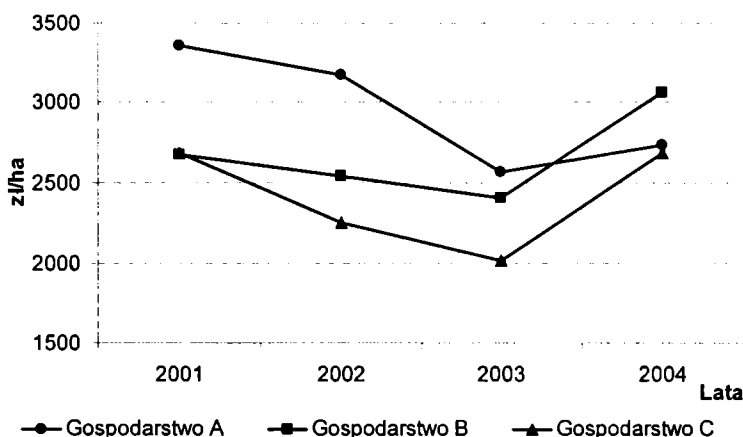
Wyszczególnienie	Zmiana ceny 01-10.2004/2003
Ceny skupu pszenicy	-23%
Ceny skupu żyta	-26%
Ceny skupu żywca wieprzowego	+33%
Ceny skupu żywca wołowego	+30%
Ceny skupu mleka	+20%
Ceny sprzedaży nawozów mineralnych	+23%
Ceny sprzedaży maszyn i urządzeń	+37%
Ceny usług weterynaryjnych	+5%
Ceny paliw	+17%
Ceny materiału siewnego	+44%
Utrzymanie maszyn, urządzeń i budynków	+5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IERiGŻ, ARR, MRiRW.

Analizując ceny na produkty rolne należy zauważyć, że największy spadek nastąpił w przypadku cen skupu żyta (reforma WPR), a ceny produktów zwierzęcych wzrosły. Niektóre ceny środków do produkcji także zwiększyły się, przy czym największy wzrost cen zanotowano w przypadku maszyn i urządzeń do produkcji rolniczej oraz cen materiału siewnego.

4. Wyniki

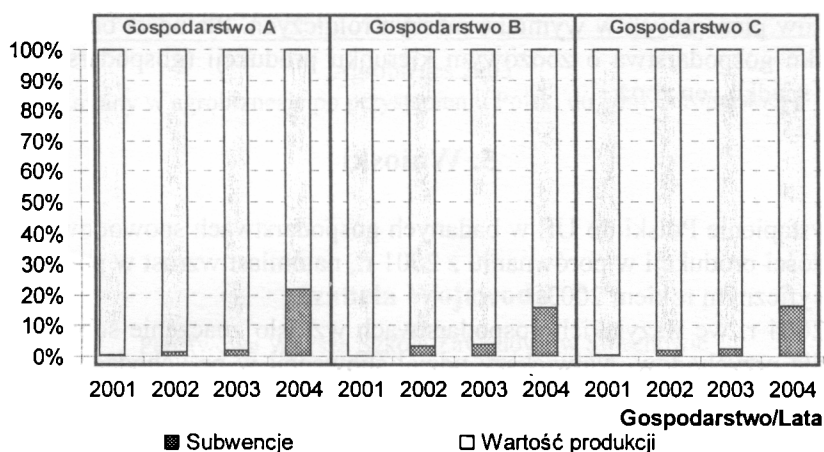
Wartość produkcji w gospodarstwach poddanych analizie – jako wynik przeprowadzonych symulacji – w 2004 r. była wyższa niż w roku 2003 (rys. 1). W gospodarstwie A wartość ta była wyższa o 6,0%, w gospodarstwie B – o 27,5% natomiast w gospodarstwie C – o 32,8%. Należy także podkreślić, że rok 2003 był rokiem wyjątkowym, ze względu na wystąpienie w badanym podregionie suszy, co spowodowało znaczny spadek plonów, a co za tym idzie i wartości produkcji. Aby zapewnić porównywalność pod względem warunków atmosferycznych i uzyskiwanych plonów, porównano rok 2004 z rokiem 2001. Zauważono, że wartość produkcji w gospodarstwie A jest niższa o 18,6%, w gospodarstwie B jest wyższa o 14,8%, a w gospodarstwie C wartość produkcji w 2004 r. jest niemal taka sama jak w roku 2001.

Rys. 1. Wartość produkcji rolniczej w badanych gospodarstwach w latach 2001-2004

Źródło: opracowanie własne.

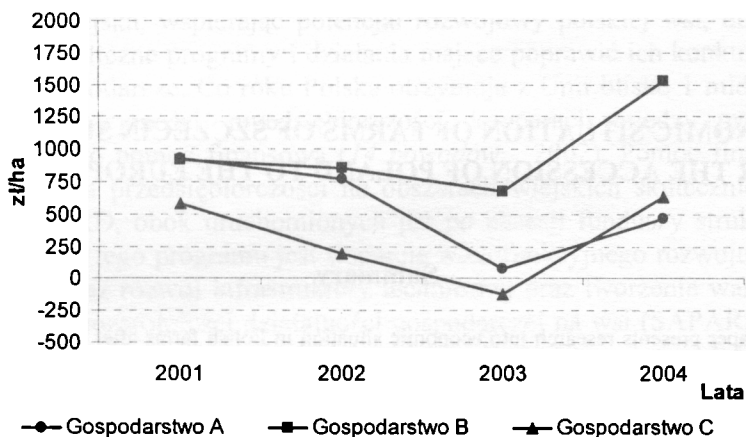
Analizując strukturę przychodów badanych gospodarstw (rys. 2), można zauważyć, że we wszystkich gospodarstwach w 2004 r. wzrósł udział subwencji, jako źródła przychodów, w przychodach ogółem. Największy udział subwencji w przychodach ogółem w 2004 r. zanotowano w gospodarstwie A (21,9%), o zbożowym kierunku produkcji, a najmniejszy w gospodarstwie B (15,9%), o mlecznym kierunku produkcji.

Rys. 2. Struktura przychodów w badanych gospodarstwach w latach 2001-2004

Źródło: opracowanie własne.

Po akcesji do UE dochód rolniczy netto wzrósł w porównaniu z 2003 r. we wszystkich badanych gospodarstwach (rys. 3). Porównując jednak dochodowość analizowanych gospodarstw w roku 2004 i 2001, stwierdzono, że wzrost dochodu rolniczego netto nastąpił w gospodarstwach B i C. Przyczyną tego stanu rzeczy był spadek cen zbóż i jednoczesny wzrost kosztów produkcji.

Rys. 3. Dochód rolniczy netto w badanych gospodarstwach w latach 2001-2004

Źródło: opracowanie własne.

Na wzrost dochodowości w gospodarstwach B i C po akcesji do UE złożyły się wzrosty cen na produkty rolne, takie jak żywiec wieprzowy czy też mleko. Z przeprowadzonych badań wynika także, że we wszystkich gospodarstwach płatności bezpośrednie (dopłaty obszarowe oraz dopłaty do obszarów o niekorzystnych warunkach do gospodarowania) pokryły wzrost kosztów, który nastąpił po akcesji do UE. Jednak trzeba zaznaczyć, że w roku 2004 żadne gospodarstwo nie inwestowa-

ło środków pieniężnych w wymianę maszyn rolniczych. Płatności bezpośrednie w przypadku gospodarstwa o zbożowym kierunku produkcji (gospodarstwo A) nie pokryły spadku cen zbóż.

5. Wnioski

1. Przystąpienie Polski do UE w badanych gospodarstwach spowodowało spadek wartości produkcji w porównaniu z 2001 r., natomiast wzrost w porównaniu ze specyficznym rokiem 2003.
2. W 2004 r. we wszystkich gospodarstwach wzrosło znaczenie subwencji, jako źródła przychodów. Największy udział subwencji w przychodach ogółem zanotowano w gospodarstwie o zbożowym kierunku produkcji, natomiast najmniejszy – w gospodarstwie o kierunku mlecznym.
3. Dochód rolniczy netto w badanych gospodarstwach w 2004 r. w porównaniu z tym dochodem w roku 2001 tylko w gospodarstwie o mlecznym kierunku produkcji wzrósł istotnie (66,3%).

Literatura

- Skarżyńska A., Augustyńska-Grzymek I., *Koszty jednostkowe i dochodowość produkcji rolniczej w gospodarstwach indywidualnych w 2001 roku*, IERiGŻ, Warszawa 2002.
- Zalewski A., Dzwonkowski W., Klementowski A., Mieszkowska L., *Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa*, Raport Rolny nr 150-166, IERiGŻ, Warszawa 2003-2004.

ECONOMIC SITUATION OF FARMS OF SZCZECIN SUBREGION AFTER THE ACCESSION OF POLAND TO THE EUROPEAN UNION

Summary

The paper presents research into economic situation in Polish farms after the accession of Poland to the European Union. Results show that production returns in 2004 decreased compared with 2001 (2003 was a specific year because of drought). Net income in 2004 was diversified in analyzed farms. After the EU enlargement the income in farms which produced milk and pork increased. Crop farms had a decrease of net income (compared with 2004 and 2001) because direct payment funds only increased the production cost but no finance declined of crop producer price.